

113. številka.

MARIBOR, dne 18. novembra 1925.

Letnik I.

R. R. vlada in invalidi.

(Govor posl. Žebota.)

Naši vojaki v tujih vojskah.

Poslednji odstavek člena 8. bi se moral glasiti: »Invalidi i ostala lica, koja su bila prinudjena u nevolji i nuždi zaključiti ugovore itd. itd.« Kajti mi Slovenci imamo dovolj razloga, da zahtevamo ta dodatek k invalidskemu zakonu. Na Westfalskem imamo na stotine naših rojakov, ki si težko služijo svoj kruh po rudnikih in drugod in ki so bili primorani ob času svetovne vojne delati za nemško ali francosko ali belgijsko armado. Družine teh Slovencev-rudarjev, ki so se rešimo svojčas ponesrečili pri izvrševanju službe v okupiranih ozemljih, ne dobivajo od teh držav nobenih invalidnih podpor, da bi mogli živeti, ker so bili naši državljani-invalidi. Na tem mestu moram poudariti, da dobivamo na stotine pritožb iz teh krajev, v katerih pritožbah je izražena obupna prošnja naših rojakov v tujini, da se jim pomaga, da se jih reši iz neznosnega položaja, v katerem se nahajajo brez lastne krivde oni in njihove družine. Vidimo torej, da obstoja tudi v tem oziru velik nedostatek v invalidskem zakonu. Da pa ne bode v bodočnosti v naših pokrajinah zopet prišlo do takih stvari, je na vsak način potrebno, da postavimo v invalidski zakon določbo, po kateri se bode tudi za take ljudi skrbelo, ako postanejo invalidi za časa vojske. Dodati bi trebalo nov člen ali pa v enem dosedanjem natančneje določiti, kaj je z invalidi-vojnimi ujetniki. Zgodi se namreč, kakor vemo iz izkušnje, da sovražnik uporabi ujetnike na fronti za prisilno delo, da morajo tam kopati jake ali pa vršiti drugo delo v ozadju. Jasnno je, da se s temi vojaki-ujetniki ne postopa hogve kako lepo, ko se jih sili k delu. Notorično je, da se ti ljudje na vse načine zlostavljajo, trpinčijo, šikanirajo, batinajo, da morajo stanovati v nehijskih barakah in večkrat ječati v zaporih, izpostavljeni mrazu in gladovanju itd. itd. Ako imamo samo nekaj socialnega čustvovanja, moramo na vsak način skrbeti tudi v invalidskem zakonu za te reveže, kakor je že gospod Agatanovič s tega mesta povdarjal. Mnenja sem tedaj, da je sveta dolžnost vlade in nas vseh, da bi tudi v tem invalidskem zakonu mislili na te reveže, pa najsibodo to Nemci, Italijani, Rusi ali Madžari. Vse te reveže bi trebalo uvrstiti med civilne invalide. To bi bile moje pripombe k prvemu poglavju. Kar se tiče spremenjevalnih predlogov, je naš poročevalec gospod Kremžar iste že predložil predsedništvu. Pozivam gospoda ministra za socialno politiko ter referenta vlade večine, da bi te skromne predloge uvaževala in sprejela.

Krivice nad slovenskimi invalidi.

Na koncu si dovoljujem nekatere splošne pripombe. Pri nas v Sloveniji so krivice, katere se gode invalidom, menda največje. O tem je govoril med drugim tudi že moj tovariš Kremžar. Komisije, ki pri nas v Sloveniji rešujejo invalidsko vprašanje ter odločajo o tem, koga je smatrati za invalida in s koliko procenti, so bolj papeške kakor papež sam. Doživeli smo, da so te komisije reducirale toliko težkih invalidov, kakor v nobenem delu naše kraljevine, izvzemši Dalmacijo, kakor se je že naglasilo. Pri nas se niso ozirali niti na slepe, niti na take, ki so brez nog, brez rok itd. Zgodilo se je celo, da je nad invalidom, kateremu je vsled nevolje ali obupa ušla nepremišljena ali neprevidno beseda, zarohnel glas: »Marš ven!« Imamo ne desetine, ampak stotine takih slučajev, zabeleženih od invalidskih organizacij, ko so člani komisije take uboge invalide, ki so se osmelili, da so izrekli odkritosrčno pritožbo, naganjali iz sobe, kjer se je vršila komisija, z besedami: »Marš napolje!« Celo to se je zgodilo, in sicer v mojem volilnem okraju, da je član invalidske komisije, oficir, vrzel ubogemu invalidu, ko se je pritožil radi nizkih procentov, v obraz oči tek, češ, zakaj pa si šel v vojsko. Gospodje, to je žalostno, žalostno tembolj, ker nam je znano, da za časa vojske nikogar ne vprašajo, ali gre rad ali nerad v vojsko.

Nekaj kričočih primerov.

Nadalje opažamo žalostno dejstvo, da se godijo našim invalidom velike krivice, posebno tam, kjer se podeljujejo razne koncesije in trafike. Navesti hočem samo nekaj slučajev. V Mariboru imamo na primer glavno zalogo tobaka, katero sta imela dolgo let dva težka invalida-oficirja, eden brez roke, drugi brez noge. V zadnjem času se je pa tema invalida glavna zaloga odvezla kljub temu, da sta izpolnila vse potrebne pogoje, podelila pa se je glavna zaloga zastopniku velike banke iz Beograda. Nadalje imamo zelo značilen slučaj — da služim s podatki — v Šmartinu, kjer odnotne trafike ni dobil domači revni invalid in njegova obitelj, pač pa bogat trgovec in vojni dobičkar, ki si je za časa vojske in v letih po vojni naredil lepo premoženje. In tako je bila marsikatera prošnja invalida, kateremu je manjkala roka in noga, odklonjena, uslišan pa vojni dobičkar zato, ker je bil pristaš samostojno-demokratske stranke.

Se drug slučaj. Mi vidimo, da se je invalidom tudi pri podeljevanju koncesij noče iti na roko. Imamo slučaj, ko je soproga bogatega advokata dobila koncesijo za gostilno, kjer v okrožju par sto metrov obstoji že 7 gostilniških koncesij. Ubogi invalid, ki je zaprosil za koncesijo, kjer se je že izvrševala koncesija njegovega umrlega očeta pod bivšim režimom, pa koncesije ni dobil. In tako smo doživeli, da je premožna soproga advokata našla več obzira pri merodajnih činiteljih, in to je bilo takrat, ko smo imeli srečo (ironično), da je še gospodaril nad Slovenijo g. dr. Žerjav. Omeniti moram nadalje, da velika županstva in ministrstvo dajejo razne koncesije vsem mogočim ljudem, samo pri ubogih invalidih delajo izjeme. Tako je na primer dobil v bližini Maribora nek mnogokratni milijonar, ki niti ni slovenskega rodu, gostilniško koncesijo poleg dosedanjih 4 koncesij, ki jih že ima, a istočasno so bile tri upravičene prošnje ubogih invalidov odklonjene.

Invalidski davek.

Na koncu imam na gospoda ministra za socialno politiko, obenem pa tudi na gospoda ministra financ veliko vprašanje v imenu slovenskih invalidov in slovenskih davkoplačevalcev. Dobil sem iz svojega okraja, in sicer iz šestih občin podatke, koliko invalidskega davka plačujejo naši davkoplačevalci. Tako so na primer

izračunali, da je plačala mala kmetska občina l. 1924 nič manj in nič več ko 14.000 D invalidskega davka. Zaposili smo gospoda župana za podatke, koliko so invalidi v tej občini v tem letu dobili. Izračunal je, da sta od 14.000 D, katere so plačali davkoplačevalci, dva invalida dobila samo 720 D celo leto. Vprašam sedaj gosp. ministra socialne politike in gospoda ministra financ, kam je šlo ostalih 13.000 D. V drugi občini imamo sličen slučaj. Davkoplačevalci te občine so plačali leta 1924 skupno 35.000 D invalidskega davka, dočim so 4 invalidi prejeli samo 1200 D iz te svote. Kam pa je šlo ostalih 33.000 D invalidskega davka? Med tem časom so gospodje iz vladne večine invalidski davek še podvojili, tako da se bodo te svote še podvojile. Zato konstatiram s tega mesta, da smo v Sloveniji plačevali 10 krat več, nego ste nam iz Beograda vračali. Sedaj pa plačujemo po novem zakonu o invalidskem davku glasom računov, ki so pa nekateri še gotovo večji, približno 20 krat več invalidskega davka, nego dobivajo naši invalidi v Sloveniji.

Ker torej novi invalidski zakon, kakor ga je vlada predložila, nikakor ne odgovarja interesom, potrebam in zahtevam državljanov-invalidov, in ker nas navdaja opravičena bojazn, da se z invalidi ne bode postopalo tako, kakor zahteva socialna pravica, zato naš klub ne more glasovati zanj.

Situacija v Pašičevih rokah.

Radič izjavlja

dopisnikom beograjskih listov, da dr. Korošec ne bo mogel v koncentracijsko vlado. S takimi izjavami spravlja Radič RR vlado v prav slabo luč. Iz govorjenja o koncentracijski vladi se da vendar sklepati, da je sedanja vlada nezmožna in da jo bo treba radi tega zamenjati z drugo.

Dalmatinski radikali.

Radikalni poslanci iz Dalmacije so imeli sestanek, na katerem so razpravljali o poslednjem napadu Stjepana Radiča na upravo Dalmacije. Na svoji seji so dali izraza največjemu ogorčenju proti insinuacijam, ki jih je Stjepan Radič v svojem članku očital vladi in njenemu režimu v Dalmaciji. Sklenili so, sestaviti posebno pismo in ga poslati Pašiču. V njem bodo zahtevali, da da Stjepan Radič popolno zadoščenje. Posebna deputacija kmetijskih poslancev bo obiskala Jovanovića in ga kot nositelja radikalne liste v južni Dalmaciji prosila, da tudi on podpira njihovo spomenico.

Po sestanku s Pašičem

je prišel minister Pavle Radič v Zagreb. Na tem tako dolgo odlaganem sestanku se pa ni kaj posebnega sklenilo, ker se Stjepan Radič še ni odpeljal v Beograd »že kot minister«.

Stjepan Radič prosvetni minister.

Stari Pašič je vrtel ključ situacije tako dolgo, da je padel pred njim Radič prav čisto na kolena. Najnovejša beograjska poročila trdijo z vso gotovostjo, da je bil Radič pri Pašiču in pristal na vse mu stavljenе pogoje z zahtevo, da postane on za Vukičevićem prosvetni minister. Ker Pašič in radikalna stranka nimata nič več proti vstopu Radiča v kabinet, je danes podpisal kralj dekret, s katerim je imenovan Radič za prosvetnega ministra.

Po svetu.

Čehoslovaške volitve. Dne 15. t. m. so se vršile na Čehoslovaškem parlamentarne volitve. Ker so to šele druge volitve od ustanovitve čehoslovaške države, je bilo pričakovati, da bodo zelo burne, tembolj, ker se je borilo 31 strank. Proti vsemu pričakovanju pa so potekle popolnoma mirno, razven v vzhodnem delu države, kjer sta si bila v laseh razcepljeni židovski stranki ortodoksni in cionisti. V Pragi sami volilne nervoznosti sploh ni bilo opaziti. Kakor je iz rezultatov razvidno, so se znatno ojačili v čeških in nemških provinciah pred vsem komunisti, ki so prišli v praškem volilnem okrožju po številu oddanih glasov celo na drugo mesto, nadalje narodni socialisti, Lidova stranka (češka ljudska stranka) in agrarci. Nazadovale so pred vsem šovinistične nacionalne stranke, tako nemški nacionalci in češki narodni demokratje, katerim načeljuje dr. Kramarž, dalje socialni demokratje, katerim so komunisti pobrali večino glasov. Končni rezultati še niso znani, ker je skrutinij zelo kompliciran. Po dosedanjih izvidih bodo mandati najbrž za parlament sledeče razdeljeni (brez Slovaške in Podkarpatske Rusije): Agrarci 24, Ljudska stranka 21, komunisti 20, čehoslovaški socialisti 17, čehoslovaški socialni demokratje 18, nemški agrarci 12, nemški socialni demokratje 10, čehoslovaški demokratje 5, obrtniki 3, nemški krščanski socialisti 6, nemški nacional-

ci 5 in nemški nacionalni socialisti 2 mandata. Na Slovaškem in v Podkarpatski Rusiji, kjer je kandidiralo največ strank, je dobila večino Slovaška ljudska stranka, katero vodi Hlinka. Definitivna razdelitev mandatov bo izvršena do 24. novembra. Volitve so pometle z malimi stranicami, ki so vzklicale v posameznih okrožjih kot gobe po dežju. Skoro nikjer niso prodrle, razen v Podkarpatski Rusiji, kjer je izvoljen poljski kandidat. Količnik je znašal 22.000 glasov. — Vlada je takoj po končanih volitvah podala formalno ostavko, katero je predsednik sprejel ter poveril dosedanjo vlado z vodstvom poslov, dokler se ne konstituirana nova, katero bo tvorila najbrž zopet sedanja vladna koalicijska.

Sijajna zmaga čehoslovaške Ljudske stranke. Kljub silnim oviram in protikatoliški agitaciji drugih strank, je izšla čehoslovaška Ljudska stranka iz volilnega boja zmagovita. Od 20 mandatov je porastla na 30. Njena pozicija se je v vseh krajih države ojačila, najlepšo zmago pa je dosegla na Moravskem, kjer je tudi zibelka te stranke. Stranka je dobila skupno 679.970 glasov — ter je postala tako tretja najmočnejša stranka. Nasprotniki, ki so se največ zaletavali v Ljudsko stranko, so doživeli sramoten poraz. Jugoslovanski klub je poslal bratski češki stranki brzojavno častitke k sijajni zmagi. — Na Slovaškem je sijajno prestala volitve Hlinkova ljudsko-autonomistična stranka, katero vodijo poleg Hlinke katoliška slovaška duhovščina. Od 11 dosedanjih

mandatov so z volitvami porastli na 25 poslanskih mest ter si osvojili tako ogromno večino ljudstva na Slovaškem. Zmaga Hlinkove stranke je enodušna obsodba, izrečena od slovaškega naroda nad praškim centralizmom. Končni rezultat izkazuje sledeče število oddanih glasov: Čehoslovaška agrarna stranka 917.389, komunistična stranka 931.769, čehoslovaška Ljudska stranka 679.970, socialni demokratje 631.113, čehoslovaški nacionalni socijalisti 609.096, nemški agrarci 566.916, Hlinkova slovaška Ljudska stranka 474.017, nemški socijalni demokratje 411.744, nemška krščansko-socialna stranka 313.906, grupe čehoslovaških industrijcev 287 tisoč 798, čehoslovaški nacionalni demokratje (dr. Kramarž) 284.223, nemški nacionalisti 240.892, nemški narodni socijalisti 167.912, madžarska krščansko-socialna stranka 100.455. Brez mandatov so ostale sledeče grupe: Cijonisti 89.185, Prašekova stranka 38.327, knižska stranka v Podkarpatski Rusiji 35.718 in še nekatere druge skupine, ki so dosegle pod deset tisoč glasov. Volitve so jasno pokazale odločen in razveseljen napredek krščanske misli pri vseh narodnostih v čehoslovaški državi.

Višek Mussolinijeve moči. Italijanski ministrski svet je s svojim soglasnim sklepom odobril zakonski predlog o izvanredni polnomoči za Mussolinija ter mu s tem izročil v roke oblast, ki je bila dosedaj pridržana samo kralju. Po novem zakonu bo Mussolini odločeval dnevni red parlamentarnih sej, brez njegovega odobrenja nobeden predlog ne pride v parlament. Določena je smrtna kazen za vsakega, ki ogroža Mussolinijevo življenje; žalitev ministrskega predsednika se kaznuje z zaporom 30 mesecev. Ministri so odgovorni Mussoliniju v isti meri, kot kralju. Izvršilno oblast izvršuje kralj samo preko ministrskega predsednika. Parlamentu je z raznimi odredbami skoro onemogočeno izraziti nezauznanost vladi ali ministrskemu predsedniku, v slučaju, da bi se pa to moralo zgoditi, se izvrši po posebnem pravilniku. S tem zakonom je Mussolini dosegel oblast, kot so jo imeli stari rimski diktatorji in ljudski tribuni.

Notranji položaj Grčije. Ko se je general Pangalos v poletju polastil vlade s pomočjo najmočnejše opozicijske stranke pod vodstvom Papanastazija, je v celi grški javnosti nastal hud odpor; imenovali so ga pustolovca ter mu prerokovali, da bo moral v nekaj dneh izginiti. Toda kljub vsem prerokovanjem se je Pangalos obdržal na krmilu države do danes. Z vsemi strankami se je polagoma zapletel v boj in zadnje čase mu je sam Papanastazija obrnil hrbet, dasiravno sta bila do nedavnega časa najboljša tovariša. Kljub tem konfliktom se njegova pozicija ni oslabilila. Ostal je zmagovalček v boju s parlamentom, katerega je kratkoma razgnal in sedaj odlaga volitve v nov parlament na vedno daljši termin. Volitve bi se baje vršile v mescu maju. Do tega časa upa Pangalos osnovati in zasidirati svojo novo stranko, o kateri pričakuje, da bo dobila večino glasov. Pangalos pravi, da so vse dosedanje stranke izgubile zaupanje svojih volilcev, ki so se naveličali vednih strankarskih bojev ter si želijo notranjega miru in dela za konsolidacijo države. Zato upa, da bodo pristaši mirnega političnega razvoja kar v trumah zapustili stranke, kjer so bili dosedaj organizirani ter se oklenili njegove stranke. Simpatije uživa Pangalos s tem načrtom osobito pri rojalistih, ki so bili dosedaj brez vsake politične moči, v novi stranki pa upajo, da pridejo tudi oni do veljave. Ostale stranke so se Pangalosoovega načrta precej ustavele in že ponujajo kompromis, boječ se, da ne bi izgubile velik del pristašev. Pangalos se bo z njimi najbrž pobotal ter jim že obeta mesta v vladi, razen vojnega in notranjega ministrstva, katerega misli zadržati za sebe, in mornariškega, katerega obdrži njegov prijatelj, admiral Hadžikiriakos. Če je Pangalosoova dobra volja istinita, bo šele pokazala bližnja bodočnost.

Francoski maršal Petain v ostavki. Francoski maršal Petain se bo poslovil od svojega položaja in ga bo zamenjal kot generalisima Gui Clamat in general Targo, ki bo postal poveljnik francoske armade ob Renu.

Izpraznitev Kölna. Dne 16. t. m. je zborovala konferenca poslanikov v Londonu. Sklenila je, da se mora izprazniti kölnska cona do 1. decembra. Domneva se, da je ta sklep izvršen na željo nemške vlade, ki hoče s tem uspehom parirati propagando nemških nacionalcev proti pogodbi v Locarnu. Nemški nacionalci namestavajo prirediti 1. decembra po celi državi protestne shode ter na njih pridobiti ljudstvo proti sporazumu v Locarnu. Z izpraznitvijo Kölna pa še ne bo rešeno vprašanje kontrolne komisije.

Ostavka holandske vlade. Ker so podali ostavko holandski katoliški ministri, je odstopila radi političnih potež koč cela vlada.

Kedo bo sestavil novo poljsko vlado. Mandat za sestavo nove poljske vlade je prejel grof Skrzynski.

Mirovni pogoji Abd-el-Krima. Po francoskih vesteh je poslal Abd-el-Krim v Rabat svojega odposlanca, ki se je javil pri maroškem guvernerju, kateremu je izročil pogoje, pod kojimi bi bil pripravljen Abd-el-Krim skleniti mir. Mirovni pogoji so: Abd-el-Krim priznava duhovno nadoblast marokanskega sultana in zahteva samo upravno avtonomijo za Rif. Rifanci pristajajo tudi na navzočnost francoskih in španskih oficirjev med Rifanci pod pogojem, da se ti podvržejo rifanski sodni oblasti. Posebne komisije bi določile mejo rifskemu okrožju. Abd-el-Krim zahteva tudi pokrajino Dejbalov in Guemalov.

Iz bojišča v Siriji. Po poročilih iz Jeruzalema so vstali razdejali kanale, ki namakajo jeruzalemsko okolico. Na ta način hočejo Druzi prisiliti razna arabska plemena krog Jeruzalema, da se pridružijo tudi ta vstaji.

Panislamski kongres v Angori. Kongres prihodnjega mesca se vrši v Angori panislamski kongres, katerega se udeležijo muslimanski verski dostojanstveniki iz celega sveta. Na kongres odpotuje tudi iranski džemaludin Effendi Čaušević, ki spada kot Reis-ul-

Ulema naših muslimanov, med najvišje muslimanske verske predstavnike.

Iz Slovenije.

JUGOSLOVANSKI KLUB ZA NUJNO POMOČ POPLAVLJENCEM.

Takoj, ko so dobili vesti o velikih poplavah, so poslanci Jugoslovanskega kluba storili potrebne korake za nujno pomoč oškodovancem.

Vložen je nujni zakonski predlog za pomoč, ki se glasi:

Narodni skupščini!

Strahovite poplave v Sloveniji so storile ogromno škodo, ki znaša več sto milijonov dinarjev. Da bi se oškodovanim nudila potrebna pomoč, mi je čast predložiti narodni skupščini, da sprejme nujen zakon o nujni pomoči oškodovanim po poplavi v Sloveniji:

1. Vlada se pooblašča, da na račun nujnečasne pomoči od poplave poškodovanim v Sloveniji da 25 milijonov dinarjev.

2. Zakon stopi v veljavo, čim ga podpiše kralj.

Beograd, 16. novembra 1925.

Predlagatelji narodni poslanci dr. Hohnjec in tovariši.

V razpravo je prišel ta predlog na včerajšnji seji skupščine.

Zborovanje poslanca Žebota v Kamnici pri Mariboru. Poslanec g. Franjo Žebot bo zboroval prihodnjo nedeljo, 22. t. m. v gostilni Horvat po rani službi božji.

Velika tihotapska afera ob meji. V St. Jurju ob Pesnici je napravila tamošnja obmejna finančna straža izvanreden in izdaten tihotapski plen. Znani posestnik v St. Jurju S. je peljal preko meje iz Avstrije s parom volov voz slame. Službujoči finančni organi so bili že obveščeni o tihotapstvu, ali so se pa pogoste vožnje posestnika S. zdele sumljive — preiskali so voz in v veliko presenečenje odkrili pod slamo več zabojev orožja in municije. Š. je skušal pretihotapiti 800 samokresov in več zabojev municije. Zaplenjeno orožje so v spremstvu finančnih stražnikov kar na istem vozu med slamo poslali v Maribor, tihotapce pa je orožništvo odgnalo v zapore mariborskega sodišča. Preiskava bo dognala, kak namen je imel S. s tihotapljenjem samokresov. Ker je uvoz orožja navezan na dovoljenje vojnega ministrstva, ki se težko dobi in se plača tudi visoka carina, je hotel S. s tihotapstvom samokresov dobro zaslužiti, toda doletela ga je smola, kot vse, ki se pečajo z nedovoljenimi posli. Podrobnosti o aferi še niso znane, ker vodi carinska ekspozitura ob meji preiskavo strogo tajno.

Konjice. Slomšek-Krekova slavnost. V nedeljo dne 29. novembra proslavijo naše organizacije spomin 125-letnice rojstva Slomškega in 60 letnice Kreka s posebno prireditvijo in izbranim sporedom v Katoliškem domu: Nastopi pevski zbor s Slomškovimi pesmimi, deklamatorji, na sporedu je govor in lepa igra iz časov razdejanja Jeruzalema »Dekle z biseri«. Predprodaja vstopnic skozi cel teden poprej v Katoliškem društvenem domu. Prijatelje in znance iskreno vabimo k proslavi teh duševnih velikanov našega naroda.

Konjice. Fantovski dan. V nedeljo, dne 6. decembra t. l. se vrši za vso konjiško dekanijo velik fantovski dan v Katoliškem društvenem domu. Priredi se, da se zadosti potrebi in zahtevi po takem zborovanju in znak, kako je dobrodošel, je vesel odmev pri onih fantih, ki so o tem dnevu že zvedeli. Začne se ob 8. uri s sveto mašo in pridigo. Nato so predavanja in govori v dvorani Katoliškega društvenega doma. Govori se nanašajo na vse zadeve in predmete, ki prevečajo fantovsko dušo in polnijo njegovo javno in zasebno življenje. Zato pa fantje, na plan, in udeležite se v obilnem številu! Sodelujejo gg. iz Maribora: Profesor Prijatelj, dr. Jeraj, Zivornik in dr.

Kdo je pobil v Brežicah šipe? V noči od petka na soboto je nek znani zlikovec pobil šipe na trgovini Pinterič, kjer se prodaja »Slovenec« in »Straža«, in na trgovini Matheis-Smid. Policaj in žandarmerija iščeta podjetnega človeka. Ali bosta imela srečo, da ga najdeta, bomo še le videli. Nekateri ljudje pa so bolj odkritosrčni. Oni kar s prstom kažejo za tem »podjetnim« novoprišlecem. Mi pravimo, da je čisto navadna lopovščina, ako se na orjunaški način uničuje imetje mirnih in poštenih državljanov.

Srečke velike loterije v korist ljutomerskega Katoliškega doma se dobijo v Mariboru v obeh prodajalnah

Cirilove tiskarne. Mariborčani, kupujte srečke, ki stanejo samo 5 D komad. Z eno samo srečko lahko zadene ta ali oni celo opremo za spalno sobo in trdega lesa, vredno najmanj 7500 D. Drugi glavni dobitki so: kolo, šivalni stroj, pisalna miza, tri hektolitri vina, rejen prašič, moška obleka, ženska obleka, srebrna ura, vreča moke itd. Ančka, to pa že ni špas! Takoj kupi srečko v Mariboru ali jo pa naroči kar od društva Katoliški dom v Ljutomeru. Če pa kupiš več srečk, pa lahko zadeneš tudi dva dobitka, recimo prašiča in vrečo moke.

Rapalski dan. Z ozirom na to, da so vse večje prireditvi za rapalski dan izven Slovenije zabranjene, je pokrajinski odbor Jugoslovanske Matice v Ljubljani sklenil, da za 22. t. m. nameravani spominski in dinarski dan prenese na poznejši datum, ki se določi v soglasju z drugimi pokrajinskimi odbori. Pokrajinski odbor Jugoslovanske Matice v Ljubljani.

Razpis nagrad. Pevska zveza razpisuje tudi letos za »Pevca« tri nagrade, in sicer: 500, 300 in 200 dinarjev. Pogoji: Skladbe morajo biti glasbeno izvirne, za mešani, moški ali ženski zbor brez klavirja, v obsegu okoli tri strani »Pevčeve« pesmarice, glasbeno vsebinsko zdrave, jadrnate po obliki, neoporečne in take, da jih zmore večina naših zborov. Pisane ne smejo biti lastnoročno; na vrhu geslo, ime skladatelja v zaprtem zavoju, ki nosi za naslov geslo. Rok do 31. decembra 1925 na naslov: Pevska zveza v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7. Artistični osek.

Odbor društva »Pravnika« sklicuje izredno glavno skupščino društva na dan 29. novembra 1925, ob 10. uri dopoldne v dvorani št. 79 deželnega sodišča v Ljubljani. Dnevni red: Razgovor o drugem kongresu pravnikov kraljevine SHS. Ker je predmet velike važnosti, se člani pozivljejo, da se skupščine polnoštevilno udeležijo. Člani, ki se osebno skupščine ne utegnejo udeležiti, naj pošljejo odboru pismena mnenja do vključno 25. t. m. — Odbor društva »Pravnika«.

Kronski penzionisti.

(Govor poslanca Žebota v skupščini dne 11. t. m.)

Predlog, ki smo ga predložili danes in v katerem zahtevamo, da se stari vpokojenci — kronski vpokojenci izenačijo z dinarskimi vpokojenci, je že star. Ponavljamo ga že vsa leta, kar sedimo v tej skupščini. Svoj predlog smo utemeljevali tudi z mnogimi interpelacijami in upiti, toda gospod finančni minister dosedaj ni hotel niti odgovarjati na te naše interpelacije in na te naše dobro utemeljene upite. Vedno smo dobili samo odgovor, da minister »prikuplja podatke«. To je tista stara bolezen, tista stara rakrana v našem parlamentu, da ministri samo »prikupljajo« podatke. Medtem časom pa naši kronski penzionisti umirajo gladu.

Pri nas je kraljevska vlada oziroma gospod finančni minister večkrat dal obljubo, da se glede penzionistov odpravi kronska veljava. A ostalo je samo pri ministrovih obljubah. V trgovini je vlada že davno odpravila kronsko in upeljala dinarsko veljavo. Imamo slučaje, recimo pri naših trgovcih, industrijalcih in drugih podjetnikih, ki so bili ostro kaznovani, ako so imeli cene za svoje blago označene v kronski veljavi. Imamo tudi slučaje, da so politične in druge oblasti kaznovale z velikimi svotami trgovce, ako so imeli v izložbenih oknih označene cene v kronski veljavi. Gostilničar na primer, ki ima jedilni list spisan v kronski veljavi, zapade pri nas v Sloveniji globi od 50 do 1000 D. Ako ima vlada za stare vpokojence cenike v kronah, jo je treba istotako kaznovati. Stari vpokojenci — kronski vpokojenci so že v nešteto vlogah utemeljevali svoje zahteve in prošnje, ali niti na eno teh vlog naših ubogih vpokojencev kraljevska vlada oziroma gospod finančni minister ni odgovoril.

Mirovna pogodba.

Pri tej stvari bi bilo treba upoštevati tudi še nek drug razlog, in sicer mirovno pogodbo. Mirovna pogodba v členu 216. izrecno določa, da imajo kronski vpokojenci pravico zahtevati, da se njihove pokojnine z dinarskimi pokojninami izenačijo. Ker naša kraljevska vlada do sedaj ni upoštevala določb mirovne pogodbe, radi tega lahko s tega mesta konstatiram, da se ona niti teh mednarodnih pogodb ne drži in bi bilo treba, da bi se naši stari upokojenci obrnili na Društvo narodov, ako vlada tega vprašanja noče likvidirati.

Druge države

kakor na primer Italija so takoj po svetovni vojski stare upokojence prevedle v novo valuto. Italija je upokojence v vseh bivših avstrijskih krajih, ki so pripadli Italiji, prevedla takoj, tako da torej ti vpokojenci dobivajo že od konca svetovne vojske svoje pokojnine v lirah.

Prav tako je čehoslovaška republika spremenila stare pokojnine v nove, tako, da dobe na čehoslovaškem upokojenci svoje pokojnine v zlati valuti.

Celo uboga Avstrija, o kateri govorniki iz vladne večine vedno naglašajo, da je finančno slaba, celo ona je uboge stare upokojence prevedla na nove pokojnine in jim je tako omogočila vsaj pošteno življenje.

Naša država

do sedaj tega ni hotela regulirati, ampak nasprotno celo vidimo, da so z raznimi naredbami in zakoni starih upokojencev vzeli še to, kar so dosedaj imeli. Vzemimo na primer slučaj glede stanarinskih doklad. In stanovanjski zakon, ki ga je sklenila letos vladna večina, je vzel starih upokojencev mnogo stotin dinarjev. Vsi vemo, da so se stanarjine s tem zakonom zvišale v prečanskih krajih od leta 1914. približno za 24 krat. In pri

tem so ravno stari vpokojenci prizadeti najhujše. Povdarjati moram tudi to, da so stari upokojenci plačevali za časa svojega aktivnega službovanja svoje prispevke v pokojninski, oziroma v provizijski fond v zlati valuti. Radi tega je vladna dolžnost, da bi to vpoštevala in da bi vpokojencem tudi plačevala pokojnine v zlati valuti.

Stroški za prevedbo.

Gospod finančni minister dr. Stojadinovič je izdal pred poldrugim letom na računovodstva finančnih delegacij posameznih pokrajin nalog, da mu predložijo izkaz, koliko bi znašali stroški za prevedbo kronskih upokojencev v dinarske. Moj predgovornik, gospod dr. Bazala je navedel, koliko bi znašala ta svota in slišali smo, da je ta svota zelo majhna in da bi naših financ ne obtežila ravno preveč.

Bojim se, kakor je bila dozda prazna obljuba g. finančnega ministra, ko je dal nalog, naj se mu predloži ta izkaz, da bo tudi današnja obljuba, da sprejme nujnost tega predloga samo pesek v oči ubogim kronskim upokojencem.

Beda in krivice.

Rad bi navedel natančne podatke in opisal bedo, v kateri se nahajajo staropenzionisti. Omejiti se pa hočem samo na najpotrebnejše, kar je treba tukaj navesti. Zanimiv slučaj je na primer pri nas v Mariboru. Šolski svetnik — navedem lahko tudi ime — gospod Franc Jerovšek, ki je vršil nad 40 let svojo službo kot profesor, je bil upokojen po starem zakonu in dobiva danes komaj nekaj okrog 1000 dinarjev mesečne pokojnine. Človek, ki se je celo svoje življenje bavil z mladino, ki je bil izboren pedagog, mora danes hoditi v oguljeni in raztrgani obleki okrog, ne more v nobeno družbo, ne more si privoščiti nobenega priboljška ter mora na stara leta stradati in zmrzovati. Pa veste, kaj so mu ponudili! Vlada sicer priznava, da je ta človek vršil svojo dolžnost vestno in marljivo, kakor je treba da jo vrši profesor in učitelj, in so mu ponudili red — orden. (Karol Škulj: Od ordena ne bo sit!) Niso mu hoteli plačati dela, ki ga je vršil za svoj narod — omeniti moram, da je ta gospod iskren narodnjak. Tega dela mu niso hoteli plačati, pač pa so mu ponudili orden, ki ga je dobri mož odklonil. Rekel je: Ako mi ne daste kruha, ordena tudi ne maram.

Pri nas imamo mnogo duhovnikov upokojencev, ki so se celo svoje življenje bavili z vzgojo naroda in ki so stali slovenskemu narodu kot vodniki in širitelji kulture v času najhujše germanizacije, ko je hotel Nemec slovenski narod ugonobiti, na čelu in so s tem pripomogli, da naš narod ni propadel. Te uboge ljudi, ki so se celo življenje žrtvovali za narod, pusti sedaj vlada stradati in poginjati. Penzionirani duhovnik dobi na dan samo okoli 14 dinarjev pokojnine in doklad. Direktno norčevanje je, ako se tem penzionistom obljubljuje priboljšek za cela dva dinarja! Enako slabo se godi učiteljem, žandarjem, pismonošem, železničarjem, oficirjem itd.

Posledice vsega tega so direktno nepopisne. Ti ljudje morajo stradati in trpeti pomanjkanje. Hoditi morajo v raztrgani obleki okrog, podvrženi so raznim boleznim, ki prihajajo od prevelikega pomanjkanja. Vidimo, da med staropenzionisti in njihovimi družinami najhujše razsaja jetika. Otroci umirajo, ker jim roditelji ne morejo dati zadostne hrane in drugega, kar potrebujejo za življenje. Ne morejo jih šolati in jim preskrbeti niti najpotrebnejših stvari. Mi vidimo, da je smrt v družinah teh upokojencev takorekoč doma. Vsled prevelike revščine, se pogostoma dogajajo samomori. Zgodilo se je celo, da so morali starega upokojenca pokopati brez rakve. V umobolnici je vse polno starih upokojencev, katerim se je vsled revščine in pomanjkanja omračil um. Da imate danes toliko nezadovoljstev med temi ljudmi, je kriva vlada, ki jim ne da toliko sredstev, da bi mogli živeti.

Med starimi upokojenci — kronskimi upokojenci je danes mnenje, da se jim vlada samo roga, ko jim obljublja izboljšanje njihovega gmotnega položaja. Stari upokojenci so mnenja, da hoče vlada, posebno pa sedanja, odlagati rešitev tega vprašanja tako dolgo, dokler ne bodo vsi stari upokojenci izumrli. Kadar bodo stari upokojenci bele vrane v naši državi, potem bo šele, kakor je to soditi po sedanjem delovanju naše vlade, kraljevska vlada predložila načrt, da se prevedejo v dinarske upokojence. Statistika, ki so jo zbrali stari penzionisti, pravi, da umre vsako leto 7 do 8 odstotkov teh ljudi. Sedaj si pa gospod minister sam lahko izračuna, kdaj bo konec teh ubogih par v naši državi.

(Dalje prihodnjic.)

Dnevne novice.

Takozvana afera zavoda sv. Jeronima. Dalje čase se že brezvestno izzivajo konflikti med našo državo in Vatikanom. Višek vsega tega tvorijo laži, da Vatikan odobrava fašistovsko nasilje, in pa da krati prerogative naše države glede zavoda sv. Jeronima. Poslanec dr. Hohnjec je radi tega stavil vprašanje na zunanega ministra dr. Ninčiča. K tej zadevi se povrnemo, ko dobimo poročilo od gospoda poslanca, ki je o celi stvari najboljše poučen.

Nastas Petrovič upokojen. Ministrski predsednik Pašič je stavil predlog, da se bivši notranji minister pod Davidovičev vladno Nastas Petrovič upokoji. Pašičev predlog je že podpisan.

Profesor Franc Ferk umrl. Dne 12. novembra t. l. je umrl v Gradcu upokojeni profesor Franc Ferk v 81. letu svoje starosti, ki zasluži, da se ga tudi naš list spominja. Saj je bil častni član mariborskega in ptujskega

Muzejskega društva. Ferk se je rodil v Gomilici 16. novembra 1844, je obiskoval gimnazijo v Mariboru, zrelostni izpit napravil v Celju, vseučilišče pa v Gradcu. Bil je najprej tri leta profesor na meščanski šoli v Fürstenfeldu, dve leti v Judenburgu, nakar je prišel na gimnazijo v Ptuj, čez eno leto na učiteljsko v Gradcu in pozneje na tamošnjo drugo gimnazijo. Leta 1905 je stopil v pokoj. Ferk ima velike zasluge za izkopavanje rimskih spomenikov okoli Ptuja, katerim se je z veliko vneto posvetil deloma na lastne, deloma na deželne stroške. Mnogo se je bavil z raziskovanjem starih rimskih cest na Spodnjem štajerskem, pa tudi z narodopisjem. Leta 1878. je v svoji domačiji Gomilica ustanovil krajni muzej, imenovan »Ferkov muzej«. Pisal je primeroma malo. Nas zanimajo posebno: Začasna poročila o rimskih cestah na štajerskem (Mitt. d. H. Ver. f. Steierm. I. 41.); O druidizmu v Noriku (Letopis c. kr. učiteljskega v Gradcu I. 1877) in deloma tudi: Narodopisne črtice iz kraljestva gob (s posebnim ozirom na štajersko), (Mitt. des naturwiss. Ver. f. Steierm. 1910). Bil je miren in ljubeznjiv človek, ki je živel samo za svojo stroko, za rimsko dobo na štajerskem. Naj v miru počiva. — M. Ljubša.

Zajedničarski župan v Varaždinu. Preteklo soboto so se vršile v Varaždinu županske volitve. Z ozirom na jednako število glasov zajedničarjev in radičevcev je vladal med prebivalstvom velik interes, kdo bo izvoljen županom. Pri volitvi je dobil kandidat zajedničarjev 12, radičevcev 12, in radikalov 1 glas, samostojni demokratje so oddali prazne glasovnice. Pri ožji volitvi je bil na to izvoljen za župana zajedničar Ivan Kovačević.

Djakovo hoče postati mesto. Občinski svet Djakovo v Slavoniji je na splošno željo vseh prebivalcev poslal prošnjo notranjemu ministrstvu, da se povzdigne dosedanj trg v mesto. V par dneh bo prošnja skoro gotovo ugodno rešena in v Slavoniji hodemo imeti eno mesto več.

Donava preti s poplavo. Iz Novega Sada poročajo o silno naglem naraščanju Donave. V treh dneh se je dvignila vodna gladina za 320 cm čez normalno višino. Tako naglega naraščanja Donave že dolgo ne pomnijo. Med prebivalstvom je zavladal silen strah pred novo poplavo narasle reke, ki bo sigurno prestopila bregove, če bo deževje še trajalo.

Dva samomora orožnikov. V tunelu beogradske trdnjave se je dne 15. t. m. ustrelil 26 letni orožniški vodnik Josip Stelher iz Celja. Njegovo truplo so našli že mrzlo z dvema ranama na prsih. Ko je komisija truplo preiskovala, se je zaslislal v bližini močen pok in komisiji se je nudil drugi prizor samomora. Poskusni orožnik Svetislav Nešković iz Morave si je iz strahu pred odpustom pognal kroglo v levo stran prsi ter obležal smrtno ranjen.

Epidemija šarlaha v Dalmaciji. V Splitu in Šibeniku ter v okolici mest so obbolele številne osebe na šarlahu. V Splitu se je posrečilo epidemijo omejiti, dočim se v Šibeniku še širi. Oblasti so prepovedale osebam pod 16 letom vstop v vse lokale, kjer se zbira več ljudi; na šolah in zavodih je pouk ukinjen.

Čuden prirodni pojav v Makedoniji. Pri vasi Šajinovci v gorskem srezu v Makedoniji se je pričel z vrha najvišjega hriba na dveh mestih dvigati dim. Preplašeni kmetje so pričakovali, da se bo vsak čas otvorilo na vrhu hriba velikansko žrelo. Okrožni načelnik se je podal na hrib, da preišče, od kod izvira dim. Opazil je, da se dviga dim iz zemlje, ki je kljub suhemu vremenu mehka kot blato ter se pri vsakem koraku globoko vdira. Načelnik je mnenja, da so se vnele pod zemeljsko plastjo kakor gorljive snovi, najbrže premog in da od tod izvira dim. Zahteval je znanstveno komisijo, ki bo pojav preiskala.

Panika v cirkusu Kludsky. Cirkus Kludsky je gotovo še v živem spominu naši javnosti. Ta cirkus je krenil iz Rumunije v Slovačijo, kjer daje sedaj predstave. Zadnjo sredo so se vršile velike predstave v slovaških Košicah. Pri eni taki predstavi je nastala med množstvenimi obiskovalci panika, ki bi bila lahko postala grozno usodopolna. Ko je nastopil krotilec Schmierer s skupino levov, je začel največji lev tuliti iz polnega grla in se je pripravljaj na naskok na krotilca. Schmierer pa ni izgubil prisotnosti duha, ampak je oddal proti razkačeni živali tri slepe strele, da jo je oplasil. Ta prizor med levom in krotilcem je povzročil silno paniko med občinstvom. Žene, otroci, stari in mlado, vse se je tiščalo proti izhodu. Panika je dosegla vrhunec, ko je začel eden iz občinstva klicati na pomoč in je dvigal kvišku okrvavljene roke. Bil je to neki tvorniški delavec, katerega je naboj slepega strela, kojega je oddal Schmierer proti levu, zadel v glavo iz oddaljenosti 8 m. Rana je neznatna. Preplašeni gledalci so se komaj in komaj umirili.

Borza (Avala). Maribor, dne 17. 11. 1925. Zürich zaključni. Beograd 9.20, Paris 20.75, London 25.14%, Newyork 518, Milano 20.725, Praga 15.37%, Wien 73.10, Budapest 0.00727, Berlin 123.50, Brüssel 23.525, Madrid 74, Amsterdam 208.70, Varšava 76, Bukarest 2.40, Sofija 3.75, Atena 7. — Zagreb, devize: Paris 225.30—229, London 272.89—274.89, Newyork 56.128—56.728, Milano 225.44—227.84, Praga 166.52—168.52, Wien 7.90—8.008, Berlin 1338.80—1348.48, Zürich 1085.25—1093.25, Newyork kabel 56.22—56.82, izpl. 56.17%—56.77. — Valute: dolar 55.43—56.03.

Iz Maribora.

Slomšek-Krekova proslava v spomin 125 letnice A. M. Slomškovega in 60 letnice dr. Jan. Ev. Krekovega rojstva, dveh slovenskih genijev in jugoslovanskih velemož, se vrši v nedeljo, dne 22. novembra t. l. ob 3. uri popoldne v Narodnem gledališču, in sicer z naslednjim sporedom: 1. Orkestralna točka. 2. Oton Zupančič: Naša beseda. Povedana spominu dr. J. Ev. Kreka, ki »kakor knjige mi, ljudi je brati znal«. 3. Esar Vano. Ob A. M. Slomškovem godu. Deklamatoričen nastop. 4. Orkestralna točka. 5. Slovensko pevsko društvo »Maribor« za poje: a) A. M. Slomšek — narodna: Leži, leži ravno polje. (Moški zbor.) b) A. M. Slomšek-L. Hudovernik: Zvezde. (Moški zbor.) c) S. Premrl: V Korotan. (Mešan zbor.) d) A. M. Slomšek — narodna: Glejte, že solnce zahaja. (Mešan zbor.) 6. Slavnostno vozilo. Poda g. dr. Fr. Sušnik. 7. Orkestralna točka. 8. Dr. J. Ev. Krek: Mladim dnem. Pesem materni ljubezni in molitve. 9. A. M. Slomšek: Preljubo veselje, o kje si doma? Blažetovo in Nežicino rajanje v šoli. 10. Orkestralna točka. Pri sporedu sodeluje orkester vojaške godbe. Cene prostorom so sledeče: ložni sedeži od 15 do 25 D, parterni in balkonski sedeži od 10 do 20 D, galerijski sedeži od 5 do 8 D, stojšča po 4 D. Vstopnice se prodajajo naprej pri dnevni blagajni Narodnega gledališča dnevno od 9. do 1. ure in od 3. do 5. ure in ob istih urah v pisarni Prosvetne zveze v Mariboru, Aleksandrova cesta 6-I. Vabimo vse Mariborčane kakor tudi prebivalce iz okolice, da se te iz redne proslave udeležijo v velikem številu.

Dvojna nesreča. V Mlinski ulici je iz desek zbita barakica, v kateri se prodajajo razne sladkarije. Neznani zlikovci so lastniku te barake nalili na streho petroleja, ki je prodiral skozi strop ter ponesnažil in uničil spodaj v baraki za prodajo pripravljene sladkarije. To pobalinstvo je slabičarja upravičeno ogorčilo. Da se zavaruje proti morebitnim ponovnim napadom na streho barake, si je kupil volčjega psa za varuha. Nesreča je hotela, da je pes močno ugriznil kar dve osebi in bo sedaj siromak, ki je bil ob sladkarije, še plačal odškodnino za pasji — dvojni ugriz.

Repertoar. Danes, sredo, dne 18. novembra, ob 20. uri »Gorenjski slavček«. Ab. C. kuponi. Četrtek, dne 19. novembra, ob 20. uri »Zakleti grad«. Ab. A. Petek, dne 20. novembra. Zaprt. Sobota, dne 21. novembra, ob 20. uri »Gorenjski slavček«. Ab. D. Kuponi. Nedelja, dne 22. novembra, ob 15. uri »Slomšek—Krekova« proslava, katero priredi Prosvetna zveza.

Društvo za varstvo in rejo živali v Mariboru ima svoj občni zbor prihodnjo nedeljo, dne 22. novembra t. l. ob 17. uri (petih popoldne) v gostilni gosp. Ernesta Birtič pri mestni klavnic. Ker so na dnevnem redu važne zadeve, se vabijo prijatelji živali, zlasti pa perutniarji prav vljudno, da se tega zborovanja zanesljivo in množestveno udeležijo.

Carinske pritožbe. Na prihodnjem uradnem dnevu Trgovske zbornice v Mariboru v četrtek, dne 19. t. m. med 9. in 12. uro se bodo zbiral pritožbe zoper postopanje tukajšnje carinarnice. Zato se opozarja vse prizadete stranke, da se zglase omenjenega dne v pisarni trgovskega gremija v Mariboru in sporoče zborničnemu odposlancu vse tozadevne pritožbe.

Obisk trgovsko nadaljevalne šole. Veliki župan je izdal okrožnico na vse gremije v mariborski oblasti, da imajo strogo gledati na to, da se bodo trgovski vajenci redno pošiljali v trgovsko nadaljevalno šolo, jim dajati primeren čas, da se za šolo pripravijo in da ne smejo posecati šole, v raztrgani obleki in neumitem stanju. Gremijem je obenem zapovedano, da morajo naznaniti obrtni oblasti vse tiste učne gospodarje, ki zadržujejo učence od rednega obiska šole in jih ima obrtna oblast strogo kaznovati. Trgovski gremij opozarja na to odredbo vse svoje člane, ki zaposlujejo vajence, da ne bodo po nepotrebnem plačevali kazni.

LISTEK.

Mali svet naših očetov.

Roman treh delih. Spisal Antonio Fogazzaro. Prevod iz italijanščine.

75

Tarok je bil končan. Pasotti se je približal oknu, rekel nekaj glasno o učinkih umirajoče svetlobe ter poklical Franca. »Drevi moraš priti k meni«, mu je rekel tiho, »moram govoriti s teboj.« Franco se je skušal izviti. Jutri zjutraj odpotuje v Milan, zapustil bo za nekaj časa svojo družino, zato mu je težko prebiti večer izven doma. Pasotti je odgovoril, da je to na vsak način potrebno. »Stvar se tiče tvojega jutrišnjega odhoda«, je rekel.

»Stvar se tiče tvojega jutrišnjega odhoda!« Takoj ko sta Pasottijeva odšla v Gornji Albogasio, je povedal Franco ta pogovor svoji ženi. Bil je zelo vznemirljen. Pasotti torej ve. Ne bi delal tako skrivnostno, če ne bi meril na potovanje v Torin. In Franca je silno jezilo, da Pasotti ve. Toda na kakšen način? Mogoče je bil prijatelj v Torinu premočno previden. In kaj hoče sedaj Pasotti od njega? Ali mu grozi mogoče zopet kak napad policije? Toda Pasotti ni človek, ki bi ga prišel na to opozoriti! In vsa ta neodkrita ljubeznjivost? In mogoče ne marajo, da bi šel v Torin. Jim ni prav, da bi našel dobro pot, kak način, da reši sebe in svoje revščine, ko-

Širite „Našo Stražo“!

misarjev in orožnikov! Mislil je in mislil, ničesar drugega si ni mogel domisliti. Luiza v svojem srcu ni bila prepričana. Bala se je nečesa drugega. Toda tudi ona ni dvomila, da ve Pasotti o Torinu, in to je zmedlo vsa njena domnevanja. Skratka, ni preostajalo drugega, kot da gre in sliši.

Franco se je napotil ob osmih. Pasotti ga je sprejel z največjo prisrčnostjo ter opravičil svojo ženo, ki je šla že spat. Predno je prešel k stvari, je na vsak način hotel, da spiye kozarček San Colombana in sne košček kolača. Z vinom in kolačem je moral požreti Franco, kljub temu, da se mu je zelo upiralo, mnoge izjave prijateljstva, najbolj pretirane slavospeve o svoji ženi, o svojem stricu in o sebi samem. Ko je bil kozarec in krožnik prazen, je bil medenosladki vrage pripravljen, da začne s stvarjo.

Sedela sta si nasproti pri mizici. Pasotti se je udobno naslonil na naslonjač stola, v roki je držal rdeče in rumeno pisan svilen robec ter ga mečkal.

»Torej«, je rekel, »dragi Franco, kakor sem rekel, se stvar tiče tvojega jutrišnjega potovanja. Pri tebi sem danes zvedel, da potuješ po opravkih. Sedaj pa je vprašanje, ali ni ta zadeva, ki ti jo prinašam jaz, bolj važna kakor ona, ki jo imaš v Milanu.«

Franco je začuden nad tem nepričakovanim uvidom molčal. Pasotti je povsili oči k robcu, ne da bi se nekal z njim igrati ter rekel:

»Moj dragi prijatelj don Franco Maironi si lahko misli: če se vtaknem v kako zasebno, zaupno stvar, tedaj imam gotovo važen vzrok, da to storim. Čutim dolžnost in pooblaščen sem v to.«

Roke so se ustavile, ostre, bliskajoče oči so se dvignile in zadele ob Francov temni, nezaupljivi pogled.

»Gre za tvojo sedanost in tvojo bodočnost, moj dragi Franco.«

Ko je Pasotti to izgovoril, je odločno položil robec na stran. Naslonil se je s sklenjenimi rokami na mizo, stopil v bistvo stvari. Neprestano je imel uprte oči v Franca, ki se je sedaj naslonil nazaj, ter ga blede gledal, s sovražno pretnjo obrambe.

»Ze nekaj časa sem premišljeval o tem, da bi kot star prijatelj vaše družine storil kak korak ter končal ta prežalostni spor. Tudi tvoj oče, ubogi gospod Aleksander! Kaka blaga duša! Kako rad me je imel« (Franco je vedel, da je njegov oče nekoč Pasottiju zagrozil s palico, ker se je preveč vmešaval v družinske zadeve). »Dovolj. Ko sem zvedel, da je tvoja stara mati v Lodiju, sem si preteklo nedeljo rekel: po tolikih neprilikah, ki so jih že prestali Maironijevi, je sedaj mogoče pravi čas. Pojdimo, poskusimo. In sem šel.«

Molk. Franco je vztrepetal. Kakšen posredovalec se mu je pojavil? In kdo ga je prosil za posredovanje?

»In moram reči, da sem zadovoljen«, je nadaljeval Pasotti. »Tvoja stara mati ima svoja načela in je v starosti, ko se načela težko menjajo. Kakor veš, je zelo odločnega značaja, toda sicer ni brez srca. Rada te ima, veš. In trpi. V njej je neprestan boj med čustvi in med načeli. Če hočeš, tudi med njenimi čustvi in njeno občutljivostjo. Uboga markiza! Človeku je hudo, ko vidi kako trpi. Končno pa se ukloni, se ukloni. Seveda se ne sme preveč pričakovati. Ukloni se, toda ne toliko, da bi uničila to, kar jo drži kvišku, svoja načela, to se pravi: predvsem svoja politična načela.«

Francove oči, nemirne čeljusti, tresljaj, ki mu je šel skozi vse telo, vse je reklo Pasottiju: ne dotikaj se te točke, čuvaj se! Pasotti je obstal. Mogoče mu je prišla na misel palica rajnega gospoda Aleksandra.

»Razumem te«, je nadaljeval. »Misliš, da te ne razumem? Vladni kruh jem ter moram imeti zaklenjeno to v svojem srcu, kar mislim. Sicer pa sem s teboj, težko pričakujem trenutka, ko bodo gotove barve prišle na mesto nekih drugih. Tvoja stara mati ni taka in treba jo je vzeti, kakršna je. Če se hoče priti do poravnave, se

jo mora vzeti tako, kakršna je. Lahko se bojuje, kakor sem se bojeval jaz, toda«

»Vse to govorjenje se mi zdi brezpomembno!« je vzkliknil Franco in vstal.

»Počakaj!« je rekel Pasotti. »Vrag ni tako grd kot ga slikajo! Sedi! Poslušaj!«

Franco ni hotel nič slišati o tem, da bi zopet sedel.

»Torej poslušajmo!« je rekel z glasom, ki se je tresel od nepotrpežljivosti.

»Stara mati je pripravljena, da pripozna tvoj zakon«

»Hvala!« ga je prekinil mladi mož.

»Počakaj! . . . in vama dati zelo primerno rento. Kakor sem razumel, šest do osem tisoč dvajset letno. Ni slabo, kaj?«

»Dalje!«

»Počakaj! To ni nič poniževalnega. Če bi bil kak poniževalen pogoj poleg, bi ti ga ne prišel predlagati. Stara mati želi, da bi ti imel kako opravilo in dal neko zagotovilo, da se ne boš vmešaval v politiko. Priznati moram, da se je našel časten način, da se lahko oboje zveže, četudi bi jaz, odkrito povedano, predlagal stari materi drug način. Moje mnenje je bilo, da bi te postavila na čelo svojih opravkov. Pri tem bi imel toliko dela, da ne bi mogel misliti na nič drugega. Vendar tudi misel stare matere ni slaba. Poznam najboljše mladeniče, ki so istega mišljenja ko ti, pa so v sodni službi. To je zelo neodvisen in spoštovanja vreden poklic. Reci samo eno besedo in boš sodni uradnik.«

»Jaz?« ga je prekinil Franco. »Jaz? Ne, dragi Pasotti! Ne! To se mi ne poda, molči! Policijo mi dajo v hišo; na najbolj nesramen način onečastijo poštenjaka, katerega edina krivda je ta, da je stric moje žene, molči, ti rečem! Ali ne iščejo danes vseh mogočih načinov, da bi izstradali mojo družino in mene, da bi nam jutri ponudili umazani kruh. Ne, vedi, ne, le kriči, z lakoto me ne boste dobili, pri Bogu, ne! Kar povej to stari materi in ti . . . in ti . . . in ti«

Pasotti je izhajal prav gotovo iz rodu mačk. Bil je pohlepen, zviti, previden, priliznjen, pripravljen za hlinjenje, pa tudi jezi podvržen. Z vedno glasnejšimi ugovori je prekinjal Maironijevo zmerjanje, pri zadnjem vzkliku pa je spoznal, da se bo vtila ploha očitkov, ki so ga toliko bolj jezili, kolikor bolj jih je uganil. Zato je planil kvišku.

»Nehaj!« je zakričal. »Kaj se to pravi?«

»Lahko noč!« je rekel Franco ter zgrabil klobuk. Toda Pasotti ni imel namena, da bi ga tako izpustil. »Za trenutek prosim!« je rekel ter hitro bobnal z pestjo po mizi. »Prevelike iluzije si delate, preveliko upanje stavljate na ono oporoko. Toda to ni oporoka, to je kos papirja, to je delirij blaznika!«

Franco, ki je bil že pri vratih, je obstal, omamljen od udarca. »Kakšna oporoka«, je rekel.

»Idi!«, je rekel Pasotti, napol hladno, napol zaničljivo. »Saj se dobro razumemo.«

Plamen jeze je zopet vžgal Francovo kri:

»Ne!« je rekel. »Na dan z besedo! Govori! Kaj veš ti o oporokah?«

»Oh!« je rekel Pasotti z zasmehljivo sladkostjo. Sedaj gre pa dobro.«

Franco bi ga najraje zadavil.

»Bil sem v Lodiju, ali ti nisem že rekel? Torej vem.«

Franco je bil ves iz sebe ter zagotavljal, da ne razume ničesar.

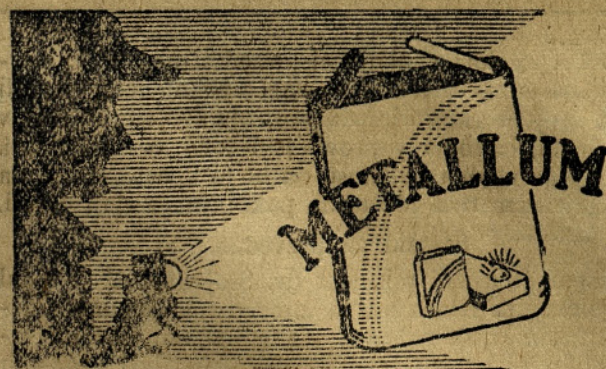
»A tako!« je rekel Pasotti, še bolj zaničljivo ko preje. Tedaj bom jaz razložil gospodu. Vedite torej, da je gospod profesor Gilardoni, ki v resnici ni vaš prijatelj, prišel koncem decembra v Lodi, ter se predstavil markizi s prepisom, brez vsake zakonite vrednosti, neke oporoke vašega ubogega deda. V tisti oporoki ste postavljani vi, gospod don Franco, za glavnega dediča hkrati s hudimi žaljivkami za ženo in sina onega, ki je delal oporoko. Torej, sedaj veste. Sicer pa je bil gospod Gilardoni pri izročitvi tako pošten, da je povedal, da je prišel sam od sebe, ne da bi vi zato kaj vedeli.«

Franco je poslušal smrtnobled, pred očmi in v duši je začutil temo. Zbral je vse svoje moči, da bi mogel dati dostojen odgovor.

(Dalje prihodnjič.)

Kavarna »Evropa«, čez cesto od kolodvora, dnevno koncert, vsi časopisi na razpolago, dobre pijače, postrežba točna. Se priporoča! — Za Jos, Cizela — Gabro Valjak. 519

Cenjenim damam se priporočam za napravo kostumov, oblek, plaščev in šiviljskega dela sploh. Franciška Robar, šivilja, Ruška cesta 7, II. nadstropje, Maribor.

nedosegljiva glede trajnosti in jakosti žarenja!

Radi selitve se poceni proda paviljon z osmimi čebelnimi družinami v panjih dunajske mere ter dobro okranjeno žensko kolo. Povpraša naj se v šoli v Hajdini pri Ptuju. 560 3—1

Premog iz svojega premogokopa pri Veliki Nedelji prodaja Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica št. 1—1. 107

SALAMA
prvovrstna
novo blago
povsem zrela
se dobi povsod.
Prva hrvatska tvornica salame,
prekajenega mesa in masti
M. Gavrilović-a sin. d. d.
Petrinja.
Zastopstvo za Maribor in
okolico:
FRANC RAINER
Maribor.

Podplati in usnie

se dobi najcenejše v novi trgovini pri Ivanu Grg.č.,
Trg Svobode. 561

Vozni red
veljaven od 15. oktobra je izšel v Tiskarni sv. Cirila.
Cena 1.50 D.

ARGUS je naš najboljši domači obveščevalni zavod
ARGUS ima v vseh mestih zanesljive poverjenike
ARGUS daje obvestila o vsem, posebno pa o stanju
denarnih zavodov, trgovsko-industrijskih
podvzetih in zasebnih oseb
ARGUS-ove informacije so vedno točne, izčrpne in
hitre
ARGUS se nahaja v Vuka Karadžića ul.11, Beograd
ARGUS-ov telefon: 6-25, brzojavni naslov: Argus

Priporoča se
Tiskarna sv. Cirila v Mariboru.
Za poljske križe
si mnogi želijo Kristusove podobe (korpuse).
Da ustreže ljudem, jih je oskrbela Tiskarna
sv. Cirila v Mariboru, kjer se dobijo po slede-
čih cenah: 65 cm veliki po 550 din., 75 cm
veliki po 600 din., 80 cm veliki po 700 in
800 din., 90 cm veliki po 800 din., 100 cm
veliki po 950 din. in po 1280 din., 120 cm
veliki po 1700 din.
Stenski križi
z leseno podobo (korpuse) stanejo: Velikost
20 cm po 42 in 77 din., 25 cm po 55 in 90
din., 30 cm po 77 in 100 din., 35 cm po 96
in 115 din., 40 cm po 140 din.
Stenski križi
s kovinasto podobo stanejo v raznih velikostih
po 4, 12, 18 in 24 din.
Stoječi križi
s kovinasto podobo stanejo v raznih velikostih
in izpeljavah po 22, 24, 28, 30 in 36 din.
Izpeljava je zelo okusna in solidna ter se toplo
priporoča, da si vsak, kdor križe potrebuje,
iste kupi v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru.